
האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

היסטוריה איזורית של רפואה במזרח התיכון - 38715

תאריך עדכון אחרון 18-08-2017

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 4

תואר: מוסמך

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: לימודי האסלאם והמזרח התיכון

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: שנתי

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): ליאת קוזמא

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: liat.kozma@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: יום שני, 16:00-15:00

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

הקורס יתבונן בהיסטוריה של רפואה במזרח התיכון וצפון אפריקה במאות המאה העשרים ויבחן מבחר של שיטות מחקר בהיסטוריה של רפואה. הקורס ילווה את פרויקט ה-ERC "היסטוריה איזורית של רפואה במזרח התיכון"

מטרות הקורס:

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:
הקורס יתן לתלמידים כלים לחקר היסטוריה של רפואה.

דרישות נוכחות (%) :

90

שיטת ההוראה בקורס: סמינר

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

23.10.17 - מפגש פתיחה

30.10.17 - קרן אבו-הרשקוביץ, רעיונות וגישות לטיפול רפואי

11.17.6 - לי צ'יפמן, רוקחות ומטריה מדיקה

13.11.17 - מירי שפר-מוסנזון, רפואה עוסמאנית, ביורוקרטיה עוסמאנית - העת החדשה המוקדמת

20.11.17 - Maureen Malowany, Doing Medical History in sub-Saharan Africa: from archives to interviews

27.11.17 - עתניאל דרור, מגדר וביו-רפואה

12.17.4 - נדב דוידוביץ', גבולות, לאומיות ופוליטיקה של בריאות

11.12.17 - TBA

18.12.17 - טל ארבל, ידע בנדידה

1.18.1 - בני נוריאלי, ביופוליטיקה גלובלית, המקרה של הגו'נט-OSE, 1945-1949.

1.18.8 - ליאת קוזמא, בתי הספר לרפואה

15.1.18 - יבגני צ'רפ, רפואה קולוניאלית

22.1.18 - ליאת קוזמא, היסטוריה עות'מאנית והמדעים

סמסטר ב'

19.3.18 - ליאת קוזמא, מתודולוגיה איזורית

26.3.18 - ניקול כיאט, מהו עלם? על מדע והנהדה

4.18.9 - ניקול כיאט, פרשת לואיס, הקולג' הסורי הפרוטסטנטי 16.4.18 - סמיר בן ליישי, רפואה

קולוניאלית בצפון אפריקה

23.4.18 - ליאת קוזמא, מיניות וידע בנדידה.

30.4.18 - בני נוריאלי, היברידיות ככתב חרטומים פתולוגי: המקרה של מחלת הגזזת, צפון אפריקה ישראל, 1949-1952.
 5.18.7 - חגית קריק, אחיות ואמפריה
 21.5.18 - מעיין ללוש, כניסת הרפואה לעולם המיילדות
 28.5.18 - יוני פורס, רפואה פלסטינית במנדט
 6.18.4 - אחמד מחמוד, היסטוריה של מגיפות
 11.6.18 - אחמד פאהום, הסהר האדום
 18.6.18 - מריה ולוז'נינה, מתודולוגיה של קריאת אוטוביוגרפיות
 25.6.18 - סיכום.

חומר חובה לקריאה:

23.10.17 - מפגש פתיחה

- 30.10.17 - קרן אבו-הרשקוביץ, רעיונות וגישות לטיפול רפואי
Peter E. Pormann and Emilie Savage-Smith, Medieval Islamic Medicine (Edinburgh University Press/Georgetown University Press, 2007), pp. 41-79
 11.17.6 - לי צ'יפמן, רוקחות ומטריה מדיקה
1. Goitein, S.D. "Druggists, pharmacists, perfumers, preparers of potions." in idem, *A Mediterranean Society. Vol. II: The Community*. Berkeley: University of California Press, 1971, pp. 261-272.
 2. Danielle Jacquart, "Islamic Pharmacology in the Middle Ages: Theories and Substances." *European Review* 16 (2008): 219-227.
- 13.11.17 - מירי שפר-מוסנזון, רפואה עוסמאנית, ביורוקרטיה עוסמאנית - העת החדשה המוקדמת
Nahyan Fancy, Ahmed Ragab. The Medieval Islamic Hospital: Medicine, Religion, and Charity. New York: Cambridge University Press, 2015. Nazariyat: Journal of Islamic Philosophy and Sciences (November 2016), 137-146.
Ragab, Ahmed. The Medieval Islamic Hospital: Medicine, Religion, and Charity. Cambridge: Cambridge University Press, 2015. The Medieval Review 17.01.07
Ragab, Ahmed. "A Response to Nahyan Fancy's Review Article." Nazariyat: Journal of Islamic Philosophy and Sciences (November 2016), 125-134.
Peregrine Horden, "The Medieval Islamic Hospital," History Today 66 (2016).
- 20.11.17 - Maureen Malowany, *Doing Medical History in sub-Saharan Africa: from archives to interviews*
 Vaughan, Megan, "Healing and Curing: Issues in the Social History and Anthropology of Medicine in Africa," *Social History of Medicine* 7 (1994), 283-295.
- 27.11.17 - עתניאל דרור, מגדר וביו-רפואה
1. Emily Martin, "The Egg and the Sperm: How Science has Constructed a Romance Based on Stereotypical Male-Female Roles," *Signs: Journal of Women in Culture and Society* 16 (1991): 485-501.

2. Emily Martin, "Premenstrual Syndrome: Discipline, Work, and Anger in Late Industrial Societies," in Wyer, et al. *Women, Science, and Technology* (Routledge, 2001), pp. 285-298

12.17.4 - נדב דוידוביץ', גבולות, לאומיות ופוליטיקה של בריאות
Nadav Davidovitch and Rakefet Zalashik, "Pasteur in Palestine: The Politics of the Laboratory," *Science in Context* 23 (2010), 401-425.
Nadav Davidovitch and Rakefet Zalashik, "Review Essay: The social history of medicine and Israeli history: A potential dialogue," *The Journal of Israeli History* 30 (2011), 83-88.

11.12.17 - TBA

18.12.17 - טל ארבל, ידע בנדידה
David Chambers and Richard Gillespie, "Locality in the History of Science: Colonial Science, Technoscience, and Indigenous Knowledge," *Osiris, 2nd Series, Vol. 15* (2000), 221-240 (attached)
Marwa Elshakry, *Reading Darwin in Arabic, 1860-1950* (Chicago University Press, 2013), selections.

1.18.1 - בני נוריאלי, ביופוליטיקה גלובלית, המקרה של הגו'נט-OSE, 1945-1949.
Bashford, Alison 2006. "Global Biopolitics and the History of World Health", *The History of the Human Sciences*, 19 (1): 67-88.

1.18.8 - ליאת קוזמא, בתי הספר לרפואה
Mahfouz, Naguib, *The History of Medical Education in Egypt*. Cairo: Government Press, 1935.
Kalisman H., "Bursary Scholars at the American University of Beirut: Living and Practising Arab Unity. *British Journal Of Middle Eastern Studies*," 42(2015), 599-617.

15.1.18 - יבגני צ'רפ, רפואה קולוניאלית
Vaughan, Megan, *Curing their ills : colonial power and African illness*. Stanford: Stanford University Press, 1991, introduction.

22.1.18 - ליאת קוזמא, היסטוריה עות'מאנית והמדעים
VARLIK, NÜKHET. "From "Bête Noire" to "le Mal de Constantinople": Plagues, Medicine, and the Early Modern Ottoman State." *Journal Of World History* 24, no. 4 (December 2013): 741-770.

סמסטר ב'

19.3.18 - ליאת קוזמא, מתודולוגיה איזורית
Kozma, Liat, Cyrus Schayegh and Avner Wishnitzer, "Introduction". In *A Global Middle East: Mobility, Materiality and Culture in the Modern Age 1880-1940*. Edited by Liat Kozma, Cyrus Schayegh and Avner Wishnitzer. London, IB Tauris, 2014: 1-8.
Gelvin, James L. and Nile Green, "Introduction: Global Muslims in the Age of Steam and Print". In *Global Muslims in the Age of Steam and Print*. Edited by James L.

Gelvin and Nile Green. Berkeley: California University Press, 2014: 1-14.

26.3.18 - ניקול כיאט, מהו עלם? על מדע והנהדה

Elizabeth Eva Johnston, "Classification and Critique of Sciences in al-Ṭaḥṭāwī's Takhliṣ (1834)," *Middle Eastern Literatures* 16: 3(2013), 282-299.
John W. Livingston, "Western Science and Educational Reform in the Thought of Shaykh Rifaa al-Tahtawi," *IJMES* 28:4 (1996), 543-564.

4.18.9 - ניקול כיאט, פרשת לואיס, הקולג' הסורי הפרוטסטנטי

Nadia Farag, "The Lewis Affair and the Fortunes of al-Muqtataf," *Middle Eastern Studies*, 8(1972), 73-84.

16.4.18 - סמיר בן ליישי, רפואה קולוניאלית בצפון אפריקה

Samir Ben-Layashi, "Social, Medical, and Popular Cultural Responses to Cholera on the Two Mediterranean Banks," in *Discourse and Practice of Medicine, Hygiene and Body in Morocco (1880-1912)*. (Unpublished PhD Dissertaion, Tel Aviv University, 2013), 68-93.

Patricia M.E. Lorcin, "Imperialism, Colonial Identity, and Race in Algeria, 1830-1870: The Role of the French Medical Corps" *ISIS* 90, 4 (1999): 653—679.

23.4.18 - ליאת קוזמא, מיניות וידע בנדידה

Kozma, Liat. "Translating Sexology, Writing The Nation: Sexual Discourse And Practice In Hebrew And Arabic In The Late 1930s." In *Sexology And Translation: Culture And Scientific Encounters Across The Modern World, 1880-1930*. Heike Bauer (ed.). Philadelphia: Temple University Press, 2015.

Kozma, Liat. *Global Women, Colonial Ports: Regulated Prostitution in the Interwar Middle East*. Albany: SUNY Press, 2017, chapter 4.

30.4.18- בני נוריאלי, היברידיות ככתב חרטומים פתולוגי: המקרה של מחלת הגזזת, צפון אפריקה ישראל, 1949-1952.

Fairchild, Amy., 2006. "The Rise and Fall of the Medical Gaze: The Political Economy of Immigrant Medical Inspection in Modern America," *Science in Context* 19(3), pp. 337-356.

5.18.7 - חגית קריק, אחיות ואמפריה

Anne Marie Rafferty and Diana Solano, "The Rise and Demise of the Colonial Nursing Service: British Nurses in the Colonies, 1896-1966", *Nursing History Review*, 15, 2007

Dea Birkett, "The "White Woman's Burden" in the "White Man's Grave: The Introduction of British Nurses in Colonial West Africa", in: *Western Women and Imperialism: Complicity and Resistance*

21.5.18 - מעיין ללוש, כניסת הרפואה לעולם המיילדות

בר-און, יערה. רואות את הנולד: לידה ויילוד לקראת העידן המודרני. חיפה: זמורה-ביתן, 2000.
Fahmy, Khaled. "Women, Medicine and Power," in Lily Abu-Lughod (ed), *Remaking Women: Feminism and Modernity in the Middle East*. New Jersey, 1998.

- 28.5.18 - יוני פורס, רפואה פלסטינית במנדט
 Nira Reiss, "British Public Health Policy in Palestine, 1918-1947," in *Health and Disease in the Holy Land; Studies in the History and Sociology of Medicine from Ancient Times to the Present*, ed. Samuel S. Kottak and Manfred Waserman (Lewiston, NY: Edwin Mellen Press, 1996), 301-27.
- Salim Tamari, "Lepers, Lunatics and Saints The Nativist Ethnography of Tawfiq Canaan and His Jerusalem Circle", *Jerusalem Quarterly*, no. 20 (2004): 24-43.
- 6.18.4 - אחמד מחמוד, היסטוריה של מגיפות
 Rakefet Zalashik and Nadav Davidovitch, "Epidemics and Infectious Diseases in the Land of Israel, 19th-20th Centuries: Historical, Social and Political Perspectives – a Forward," *Korot* 21 (2011-2012), 3-17.
- Miri Shefer-Mossenson, "Communicable Disease in Ottoman Palestine: Local Thoughts and Actions," *Korot* 21 (2011-2012), 19-49.
- 11.6.18 - אחמד פאהום, הסהר האדום
 Nadir Özbek, "Defining the Public Sphere during the Late Ottoman Empire: War, Mass Mobilization and the Young Turk Regime (1908-18)," *Middle Eastern Studies*, September 2007, Vol. 43, No. 5, 795 – 809.
- 18.6.18 - מריה ולוז'נינה, מתודולוגיה של קריאת אוטוביוגרפיות
 Nelson, Cynthia. "Writing Culture, Writing Lives: Fictional Boundaries," *Auto/Biography and the Construction of Identity and Community in the Middle East* (2001), pp 201-214.
- Ricoeur, Paul. "Memory, Forgetfulness, and History," *Iyyun: The Jerusalem Philosophical Quarterly* (1996), pp. 13-24
- 25.6.18 - סיכום.

חומר לקריאה נוספת:

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :
 מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 0 %
 הרצאה 0 %
 השתתפות 20 %
 הגשת עבודה 50 %
 הגשת תרגילים 15 %
 הגשת דו"חות 0 %
 פרויקט מחקר 15 %
 בחנים 0 %
 אחר 0 %

מידע נוסף / הערות:

תלמידים שיבחרו לכתוב רפרט - יבחרו נושא שקשור לנושא הסמינר בהתייעצות עם המרצה. עליהם יהיה לערוך השוואה בין שתי תקופות או בין שני אזורים שונים באותה תקופה. הרפרט יסתמך רק על מקורות משניים והתלמידים יעשו שימוש בלא פחות מעשרה מקורות. אורך העבודה הסופית לא יעלה על 10 עמודים ברווח כפול.

תלמידים אשר יבחרו לכתוב עבודה סמינריונית - יבנו את עבודת המחקר שלהם סביב סוג מקור ראשוני לבחירתם, בהתייעצות עם המרצה. העבודה תסתמך גם על מקורות ראשוניים וגם משניים ואורכה לא יעלה על 25 עמודים ברווח כפול.

הרכב המטלות והציון לכל הסטודנטים:

1. נוכחות והשתתפות - 20%
2. עד השיעור האחרון של סמסטר א' (22.1.18) יש להגיש את נושא הרפרט/סמינריון ואת רשימת המקורות - 15% מהציון.
3. עד 30.4.18 יש להגיש ראשי פרקים מפורטים והקדמה קצרה בה יסבירו את שאלות המחקר וטענתם העיקרית. על מטלה זאת להיות בערך באורך של עמוד אחד - 15% מהציון
4. עד 28.7.18 על התלמידים להגיש את העבודה המוגמרת, 50% מהציון.